

Százéves a 250 éves Semmelweis Egyetem Urológiai Klinikája

Romics Imre dr., Nyirády Péter dr.

Semmelweis Egyetem, Urológiai Klinika, Budapest (igazgató: Nyirády Péter dr.)

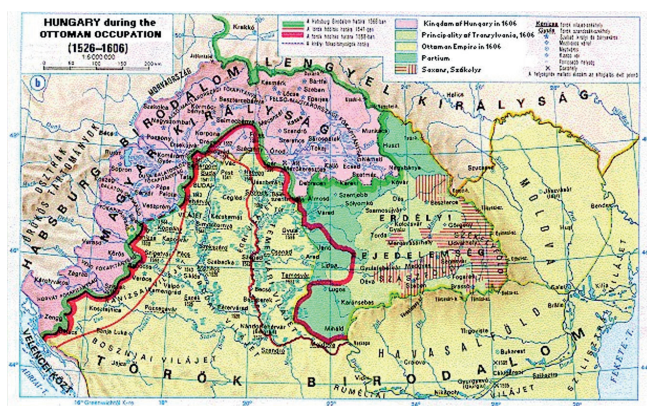
Az osztály 2010-ben 90 éves volt. Akkor egy részletesebb összefoglalót adtunk közre. Egy könyvet is megjelentettünk angol és magyar nyelven „90 éves a Semmelweis Egyetem Urológiai Klinikája” címmel.

A centenárium az élet minden területén egy kerek évforduló, megünneplésére évek óta készülünk.

Röviden ismertetjük az egyetem történetét, majd új dokumentumok, új szempontok figyelembevételével a klinika történetéről is beszámolunk.

1. SEMMELWEIS – KORÁBBAN PÁZMÁNY PÉTER – TUDOMÁNYEGYETEM

Kicsit vissza kell menni az időben, hogy Magyarország 1100 éves történetébe be tudjuk helyezni az egyetem történetét. Magyarország a X. században szerveződött állammá, és 1920-ig lényegében ugyanazok voltak a határai. Kivéve a XVI. és XVII. században, amikor az oszmán hódoltság miatt az ország három részre szakadt. Körülbelül a mai Magyarország területét foglalták el a törökök, Felső-Magyarország (Felvidék) szabad volt – jelentős Habsburg befolyással – és Erdély szintén önálló volt.

A lényeg, hogy az ország fővárosa, Buda török terület volt. A királyi udvar ezért Pozsonyba költözött és a kicsit több mint 150 éves oszmán jelenlét alatt Pozsony volt a főváros. Az ország második méltósága, a katolikus egyház feje Esztergom török elfoglalása miatt a felső-magyarországi Nagyszombatba költözött másfélszáz évre. (A törökök kiűzése után mind a király, mind a bíboros visszatért eredeti helyére, csak a parlament maradt Pozsonyban 1848-ig.)

Pázmány Péter kardinális volt, aki szorgalmazta, és valószínűleg finanszírozta is az egyetem létrehozását, 1635-ben. Mária Terézia királynő támogatásával az orvosi fakultást 1769-ben alapították. Az épület ma is megvan jó renovált állapotban. Az újraegyesült országban nem volt akadálya, hogy az egyetem

Pozsonyból a fővárosba, Budára kerüljön alapítása után néhány évvel (1773). Majd Budáról pár évvel később a Duna másik oldalára, az akkor még a különálló Pest városába (1784). Ma is ott van.

A sok fakultással rendelkező egyetem neve az alapítóról Pázmány Péter Tudományegyetem volt 1948-ig. A kommunizmus idején az orvosi fakultást leválasztották és Budapesti Orvostudományi Egyetemenek hívták 1969-ig, amikor is felvette a *Semmelweis* nevet.

2. A KLINIKA ALAPÍTÁSÁNAK TÖRTÉNELMI ELŐZMÉNYE ÉS KÖRÜLMÉNYEI

Az urológiai betegségek egyidősek az emberiséggel. Az urológiai betegségek „kezelésének” története egész Európában több száz évre nyúlik vissza és jelentős irodalma van.

Az első jelentős magyar urológiai mű – még ha a kor szokásának megfelelően németül íródott is – *Ivánchich Viktor* „Blasensteinerstrümmung” című könyve 1842-ben. A következő jelentős mű urológustól, *Antal Gézától* már magyarul jelent meg 1888-ban „Hugyszervi bántalmak” címmel.

A XIX. században Magyarországon is sebészek látták el az urológiai betegeket; amennyire tudták. Egy nevet mindenképpen meg kell említeni, *Balassa János* egyetemi klinikaigazgató sebész nevét, aki húgycsőszűkületet, vesicovaginális fistulát operált az 1860–1870-es években éternarkózisban.

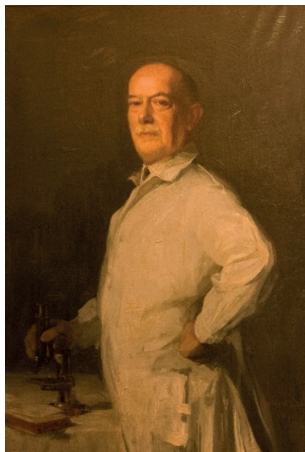
Mindenütt kialakultak olyan sebészek, akik egyre jobban specializálódtak az urológiai betegségekre. Épp *Balassa* utódja alatt, az egyetem Sebészeti Klinikáján *Ilyés Géza* vezette az urológi-

ai betegek ambulanciáját. Bőrgyógyászok foglalkoztak a vene-reológiás betegségekkel.

A századforduló után a Szt. János és a Szt. Rókus Kórházban is kialakult önálló urológiai osztály. A „békés, boldog” Ausztria–Magyarország, a Monarchia-idők hihetetlen gyors gazdasági, társadalmi, kulturális fejlődését az első világháború megállította.

A háború történetét ismerjük, milliók halála mellett milliók tértek haza kéz, láb nélkül, és minden más egyéb, pl. kismedencei sérüléssel. A nemi betegségek száma ugrásszerűen megnőtt. Ezért, az egyetem vezetése már 1916-ban foglalkozott azzal, hogy – más önálló új diszciplínák mellett, mint például radiológia, orr-fül-gége – önálló urológiai tanszék is szükséges. Számoltak a megnövekedett betegszámmal, amely több ágyat, osztályt kívánt. De elsősorban több képzett urológust, és képzőhelyet (egyetemi tanszék, képzők, egyetemi oktatók) valamint az urológia beépítését a curriculumba igényelt.

A háború kimenetele, a közép-európai történések, változások általános iskolai tananyag – legalábbis a közép-európai országokban. Az Osztrák–Magyar Monarchia szétesett. Magyarország 360 000 km²-es területe 93 000-re csökkent. Az északi rész Csehszlovákiához került, a Partium és Erdély Romániához (103 000 km²) a déli rész a Szerb–Horvát–Szlovén Királysághoz (később Jugoszlávia). Furcsa mód az ország nyugati része, az Őrvidék (Burgenland) Ausztriához.

A békediktátumot (amely a következő világháborút eredményezte) 1920. június 4-én írták alá a nagyhatalmak – rá két hétre, június 24-én megnyitotta kapuit a Pázmány Péter Tudományegyetem Urológiai Klinikája.

A békediktátum, és a háború okozta gazdasági és társadalmi nehézségek következtében szóba sem jött új épület építése. Ezért az egyetem a már 9 éve a Szt. Rókus Kórházban működő urológiai osztályt ki-

nevezte egyetemi klinikává, az osztályvezető főorvost, Illés Gézát professzorrá.

Az osztály szerkezetét, felépítését, aktivitását legjobban a Magyar Kórházszövetség 1934-es kiadásában találhatjuk meg. Az olvasható, hogy van tanterem, könyvtár és sokféle folyóirat. De az egyetemi klinika létét legjobban az egyetem tanrendje bizonyítja és igazolja.

Az 1920 nyarán alapított klinika oktatása már az őszi curriculumba nyilvánvalóan nem kerülhetett be, ezért a sebészet keretén belül folyt az urológia tanítása. De az 1921-es tanrendben már szerepel; oktatás minden nap!

A színvonalat és az elismertséget bizonyítja az 1922 óta vezetett vendégkönyv, amiről korábban részletes dolgozatot írtunk (J Urol 2007; 178(2): 409–413.). Emlékeztetőül: csak az USA-ból 106 vendég jött a klinikára az utolsó békeévig (1939). A többi országból – véletlenül – ugyancsak 106. Összesen 212.

Illés nemcsak a SIU-nak volt tagja, hanem azon kevés európai között volt, akik az Association of American Genital Surgeons, elit amerikai társaságnak is. Tiszteletbeli tagja volt az argentin urológus társaságnak is. Hazai elismerését jelentette az akadémiai tagság. Sőt ő lett az Akadémia Orvosi Osztályának elnöke is.

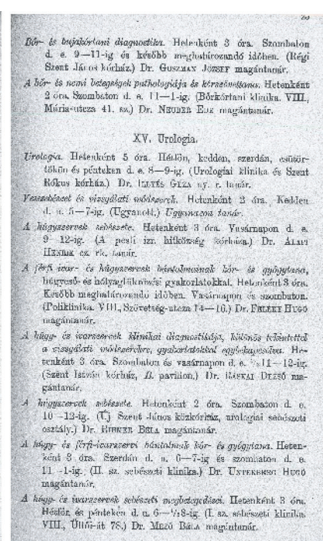
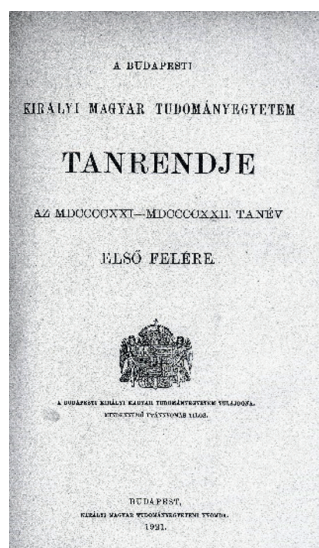
1936-ban a két egymás mellett levő belgyógyászati klinika közül az egyiket átadták az urológiának, így a klinika a „campuson” belülré került. Illés 1941-ig vezette a klinikát, 1951-ben halt meg.

Utódja Minder Gyula (1895–1982), egykori tanítványa, aki a Szt. János Kórház főorvosa lett. Minder jól képzett urológus volt, már a 30-as években végzett transurethralis reszekciót. Sokat publikált magyar, német, olasz, angol és francia nyelven. Az ő nevéhez fűződik a Magyar Urológia folyóirat alapítása és szerkesztése (1938). Igazgatói tevékenysége a háborús évek-

re tevődik (1942–1944), és bár 1944 őszéig Magyarországon nem volt front, ő maga távol tartotta magát a politikától, a háború a közhangulatra, ellátásra rányomta bélyegét. 1944 végén Svájcba utazott, Zürichben maradt, nem tért vissza.

A háború Magyarországon háromnegyed évig, Budapest ostroma jó másfél hónapig tartott. Súlyos károk keletkeztek az országban, a fővárosban és a klinikán is. A károkat lassan helyrehozták és 1946. év elején kinevezték az új tanszékvezetőt.

Babics Antal klinikaigazgató, 1902-ben született a Balatontól északra egy pék 9 gyermeke közül nyolcadiknak. Katolikus nevelésben részesült, bátyja pap lett, középiskoláját Győrben a bencéseknel végezte.

A vidéki fiú Budapestre került kollégiumba és az Orvosegyetemre. Először *Illyés Géza* fizetetlen asszisztense, majd első helyettese lett. 1936–37-ben másfél évet Berlinben töltött. 1941-ben *Illyés Géza* nyugdíjba ment, várhatóan *Babics* követte őt. A miniszter azonban másképp rendelkezett: a korábbi *Illyés*-tanítvány, a Szt. János Kórház urológus főorvosa, *Minder Gyula* lett a klinika második igazgatója. *Babics* katonaoorvos lett majd 1946-ban tanszékezető. De addig még sok minden történt.

Babics a társadalom alsó középosztályából származott, felesége egy *Esterházy-grófné* lett, *Ilona*. Az *Esterházyak* voltak a középkori Magyarország egyik legtekintélyesebb és leggazdagabb urai. Birtokaiknak nagy része 1920 után Csehszlovákiába és Ausztriába került. Ők ketten azt vállalták – amiért (1944. október 15.) *Horthy és kormánya* eltávolítása után, és a 3-hónapos magyar-nemzet-szocialista időben főbelövés járt –, hogy zsidó magyarokat, háború- és náciellenes személyeket és kommunistákat bűjtattak. Néhányukból aztán a kommunista időben igencsak negatív szereplő lett. Egyikük később a magyar KGB hírhedt vezetője lett. Egy másik megmentett az 50-es évek belügyminisztere, az 1956-os forradalom leverője, 1988-ig a kommunista párt vezetője lett: *Kádár János*. Ezt 1944-ben még nem lehetett tudni. A pap testvér, grófi feleség mellett *Babics* pedigjét az is rontotta, hogy a háború után a Kisgazdapártba lépett be és nem a Kommunista Pártba. Aztán később mégis beléptették. Közben kétszer volt dékán, majd az 1956-os forradalom idején egészségügyi miniszter. Annak leverése után *Kádár* kirúgta a pártból.

Tekintélye, kiemelkedő szakmai teljesítménye, a vese nyirok-keringésével kapcsolatos tudományos munkája miatt 1974-ig, 72-éves koráig volt igazgató. Munkatársai közül sokan lettek osztályvezető főorvosok, illetve klinikaigazgatók.

Számtalan kitüntetést kapott. A Magyar Urológus Társaság örökös elnöke, az Osztrák és a Német Urológus Társaság tiszteletbeli tagja volt. A SIU-nak a 30-as évektől volt tagja.

A legnagyobb magyar tudományos-művészeti díj, a Kosuth-díj birtokosa, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja volt. 90 éves korában hunyt el.

Vendégkönyve számtalan közép-kelet-európai és nyugat-európai vendég beírását tartalmazza.

Babicsot Balogh Ferenc követte (1916–2003), egykori tanítványa. *Balogh* már 1974-et megelőzően 11 évet töltött Pécsen, mint klinikaigazgató. A *Babicsnál* 16 évvel fiatalabb professzor újabb lendületet adott a klinikának. Rutinműtét lett TURP, TURTU. Lett izotóplaboratórium. A lokálban végzett műtéteket hamarosan felváltotta az intubációs és főleg az epidurális érzéstelenítés.

Gyakorlati lettek a pyelon- és húgycsőplasztikai műtétek, elindult az urodinámiai vizsgálat, antiinkontinenciás műtétek, PCNL, URS.

Balogh jelentősen építette a nemzetközi kapcsolatokat. Szocialista relációban sokat utazott. Német tudása révén szívesen ment Németországba is. De járt az USA-ban és egyszer a Szovjetunióban is. Legfontosabb nemzetközi szerepe, hogy az EAU alapító tagja és 1986-ban Budapesten megszervezte az EAU-kongresszust, ami Közép-Kelet-Európában azóta sem volt.

A klinika élén 1986-tól *Frang Dezső* állt (1932–). Ő szintén *Babics*-tanítvány volt, és ugyan-csak Pécsen volt klinikaigazgató *Balogh* után egy évtizedig. Igazgatói periódusa (1986–1997) nagyobb részt a rendszerváltozás utáni időszakra esett. Bár az nem történt meg egy nap alatt. Kapitalizálódott az egészségügy és a gyógyszeripar is. Jöttek a cégek műszer- és gyógyszerkínálataikkal, elindultak a gyógyszervizsgálatok, és szponzorálással egyre több urológus került ki nemzetközi kongresszusokra, EAU-ra. Ez nem egyirányú út volt, jöttek külföldi kollégák is Magyarországra, közös tudományos projektek indultak. Igazgatása alatt nőtt az endoszkópos veseműtétek száma. Az előrehaladott hólyagdaganatok eseteiben bevezetésre került a radikális cystectomy és az orthotopikus hólyagpótlás.

Kiteljesedtek az urodinamikai vizsgálatok és a női inkontinencia sebészeti megoldásai. Az urológiai sebészeti tevékenység mellett az 50-es évektől 1997-ig a klinika keretén belül működött az ország legnagyobb hemodialízis osztálya. Az 1984-ben indult klinikaátépítés, a külsejét meghagyva 1990-re befejeződött. Született több PhD is.

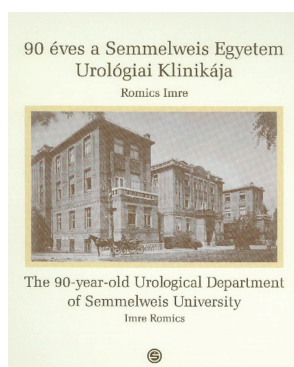
1997-ben *Romics Imre*, (1947–) mint korábban *Balogh* és *Frang*, konkurens nélkül kapta meg a tanszéket. Előtte mindössze 1974-től csak a 3-éves németországi és 1995 és 1997 között az Írgalmasoknál töltött kétévi főorvosi funkció miatt volt távol az egyetemről. Tevékenységét mindvégig befolyásolta a németországi munka, az ott tapasztaltak, az ottani munkastílus és szervezettség. Az 1980-as évek elejétől a nemzetközi kapcsolatok

is lassan kiszélesedtek 1983-ban *Bob (Robert) Myers* a Mayo Klinikáról – a radikális prostatectomia akkori pápája – kezdte a látogatók sorát. Lett barát az 1975-ös drezdai és az 1977-es prágai tanulmányútból is. Az 1984-es 3-hónapos tartózkodás Bonnban nyitotta meg igazán a sort. Még a politikai változások előtt tartott rendszeres osztrák–magyar közös kongresszusok révén is szaporodtak a barátok. A rendszerváltozás, 1990 után lehetőség nyílt többet utazni és kapcsolatokat építeni. Magyarok számára elsősorban a német kongresszusok és az EAU-kongresszusok voltak a célpontok.

Az 1990-es és a 2000-es évek elejének gazdasági helyzete nagy beruházásokat nem tett lehetővé, de ultrahangok, új

műtőasztalok és műtőlámpák, endoszkópok, egy tanterem, az egész műtőtraktus (5 műtő) és intenzív osztály légkondicionálóval való ellátása, majd laparoszkóp beszerzése, andrológia és az urodinamiás labor modern Dysa-géppel való felszerelése jelentős előrelépést jelentett.

Romics nevéhez fűződik a PSA magyarországi bevezetése, elterjesztése, az első prosztataszűrést is ő szervezte. 2000 óta elsőként és jelenleg is egyetlenként a klinikának onkoterápiás részlege is lett, később 3-4 urológus és onkológus szakorvossal. 2004-ben alapította az Uroonkológia c. folyóiratot jelentős nemzetközi szerkesztőbizottsági tagsággal 11 éven át. 2009-ben alapította a Magyar Uroonkológiai Társaságot, amelynek elnökségét 2017-ben adta át utódjának. 2015-ben az ESOU (European Society of Oncological Urology) Életműdíjjal jutalmazta.

2006-ban az EBU továbbképző centrumnak certifikálta a klinikát, majd ezt kétszer meghosszabbította, legutóbb 2016-ban. Romics 1999-től az EUSP EAU (röviden: ösztöndíjbizottság) bizottság tagja volt, egyedül Közép-Kelet-Európából két cikluson át, csakúgy, mint az ESU (European School of Urology) vezetőségének. 2000 óta tagja az EAU History Office-nak.

Tiszteletbeli tagja az EAU-nak, a DGU-nak (Német Urológus Társaság), valamint a cseh, szlovák, lengyel, osztrák és román urológus társaságnak, a horvát orvosszövetségnek.

2001-ben *Marbergerrel* együtt szervezték az EAU Regionális Office ernyője alatt az első CEM-et (Central European Meeting), majd 2005-ben az ötödiket. 2010-ben az AAEU (Association of Academic European Urologists) kongresszusát szervezte meg Romics Imre, egy évvel később egy nemzetközi andrológus kongresszus mellett (szervezte *Kopa Zsolt*) az 5. Nemzetközi Urológiatörténeti Kongresszust. A 90 éves évfordulót megtisztelte *PA Abrahamsson*, az EAU főtákará is. Kétnyelvű könyvet is adtunk ki.

Nagysikerűek a mai napig a FUN-ok. Romics Imre utódja, *Nyirády Péter*, 2020-ban már a 33.-at szervezi. Mindig februárban (beceneve urofarsang), mindig másfél napos és mindig 3 külföldi előadóval. Így aztán több tucat európai előadót látunk már vendégül, de voltak meghívottak az USA-ból is.

Romics tagja volt a Semmelweis Egyetem szenátusának, kétszer is elnöke a kollégiumnak. 2012-ben, a törvények szerint 65 éves korában átadta a klinikát korábbi munkatársának *Nyirády Péternek*. *Nyirády* pályázat útján szintén konkurens nélkül nyerte el a tanszék-vezetői posztot.

Nyirády Péter 1971-ben született és 1995-ben végzett. 2000-ig a főváros gyermekorvostudományi urológiai osztályán dolgozott. 2000-ben az EUSP segítségével egy évre Londonba jutott, a Great Ormond Street Hospitalba, ahol kísérletes munkával elkészítette PhD-tézisét majd azt Budapesten 2003-ban megvédte. London után az Urológiai Klinikán kezdett dolgozni. Az

urologia minden területét művelte, ő kezdte a laparoszkópos műtéteket és jártasságot szerzett a húgycső és külső genitáliák plasztikai műtéteiben. 2009-ben a klinika igazgatóhelyettese, 2011-ben professzor lett. Ez évben védte meg a Magyar Tudományos Akadémián MTA doktori téziseit is.

2012. július 1. óta vezeti nagy lendülettel a klinikát. Bár a 2010-ben pozitívan változott politikai és főleg növekvő gazdasági helyzet is segített, ambíciója nélkül nem fejlődött volna ennyit a klinika. Megnőtt a műtéti szám, átépítések folytak az andrológiai, urodinamiás laboratóriumban, műszerek széles skálája érkezett, megnőtt a felső üregrendszeri endoszkópos, laparoszkópos, andrológiai mikrosebészeti és radikális tumorműtétek száma. Ablakok, ajtók cseréje és számos építési változás is történt.

Újra van kutatólaboratórium öt munkatárssal, széles nemzetközi együttműködéssel.

Folytatja a FUN-okat és az Uroonkológus Kongresszusokat, de újabb továbbképző tanfolyamokat szervez számos témakörben.

Működése alatt hosszabbította meg az EBU certifikációját és közben az andrológiai tevékenység is európai elismerést kapott. Az EAU EUSP és az EAU ACME akkreditációs bizottságának tagja. Az Egyetemen a szenátus és a klinikai bizottság tagja, valamint a továbbképzésért felelős intézet vezetője.

Rendszeres előadó a Semmelweis Egyetem hamburgi Asklepios társaság urológiai klinikáján.

Tovább szélesíti a klinika nemzetközi kapcsolatait, az AUA-n létrehozta egy USA–magyar–lengyel rendszeres szimpóziumot, amelyet évente rendeznek meg. A lengyel urológus társaság tiszteletbeli tagja.

Nagy súlyt helyez a klinika szociális és sportéletére. Bicikli- és futóversenyeken vesz részt, harcosa az egészséges életnek. 2020-ban ünnepli a klinika, a magyar és az európai urológus társadalom a klinika alapításának 100. évfordulóját.

Nyirády Péter régen készül erre, a kész forgatókönyv szerint mindnyájunk számára emlékezetes lesz az ünnepség 2020. május 22-én, amely egy időben lesz a Magyar Uroonkológus Társaság X. kongresszusával.